

webinář na rvp.cz dne 19. března 2014

metody
psaní
leváků

aneb
„nechte leváky drápat“!

ivo vodička 2014 • www.levactvi.cz

Metody psaní leváků

autor: Mgr. Ivo Vodička

anotace: výukový materiál vysvětluje, proč byla metoda psaní leváků chybně stanovena a proč tak ve skutečnosti leváci nepíší; horní metoda psaní jako skutečné zrcadlové psaní a její výhody

klíčová slova: dolní a horní metoda psaní leváků, tah a tlak při psaní
cílová skupina: učitelé základních a mateřských škol, žáci středních pedagogických škol a studenti VŠ pedagogických směrů

▶ **Jak byla stanovena metoda psaní pro leváky ?**

▶ **Metoda dolního psaní leváků**

▶ **Tah a tlak v písmu**

▶ **Metoda horního psaní leváků**

▶ **Výhody horního psaní**

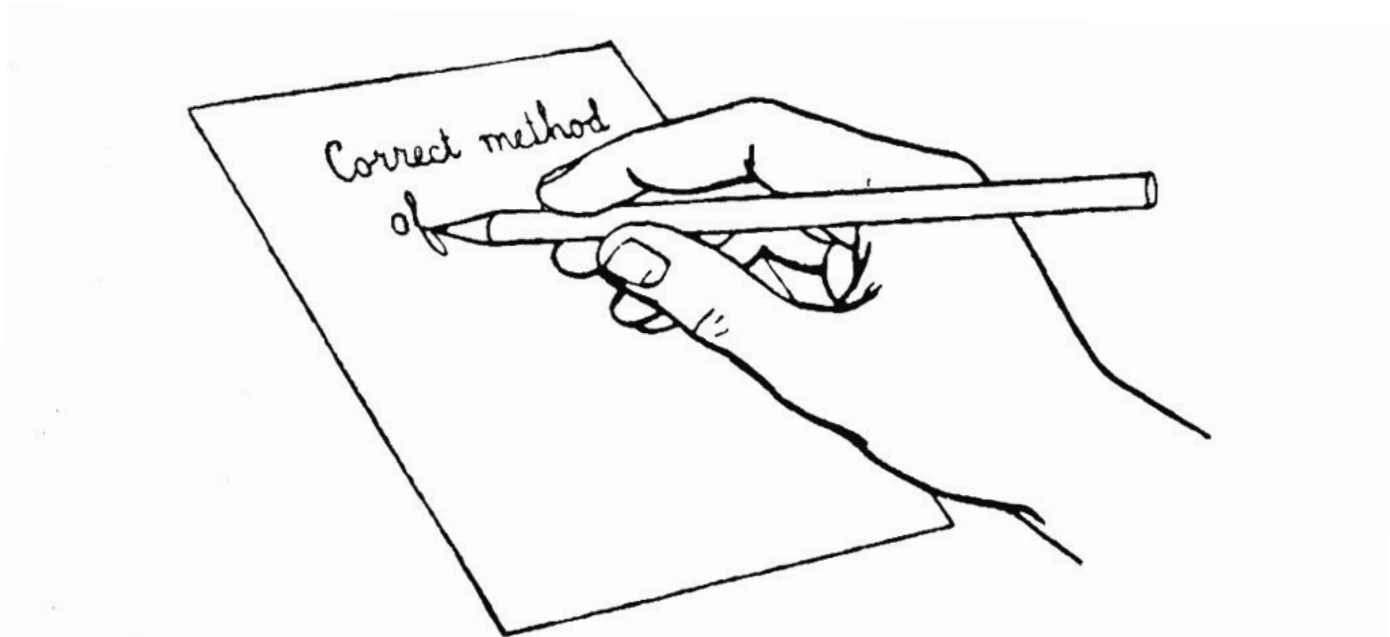
▶ **Jak píší horní leváci?**

Pravák a psaní

Poloha papíru a úchop psacího prostředku pravákem v poloze, jak se ustálila při psaní spojitým písmem a perem nebo tužkou

Správná poloha papíru a správné držení náčiní při psaní pravou rukou (Podle M. M. Clarka)

Vyobrazení pravákového psaní podle M. M. Clarkové, jak uvádí M. Sovák (Výchova leváků v rodině, 1971) - od něj je stranným převrácením odvozena metoda dolního psaní pro leváky.

Podstata pravorukého psaní

- ▶ základem pro vznik podoby naší školní předlohy spojitého písma jsou základní přirozené pohyby pravákové paže a ruky
- ▶ základem jsou rovněž psací materiály, které byly dostupné v době zavádění povinné školní docházky v 19. století, jejímž cílem bylo naučit psát plošně celou populaci
- ▶ předlohou bylo klasicistní krasopisné písmo
- ▶ při psaní rukou se využívá přirozeného pohybu vedoucí rukou od středu těla ven a zpět a krouživé pohyby ze zápěstí
- ▶ ▶ ▶ písmo je vytvořeno tak, **aby pravák psací prostředek táhl!** Tak je totiž psací prostředek smýkán a píše nejsnáze!

TAH

vede od středu těla ven; je snazší, koordinovanější, jistější, lze jej kontrolovat, protože je do něj vidět, psané spojitě písmo je konstruováno pro tah.

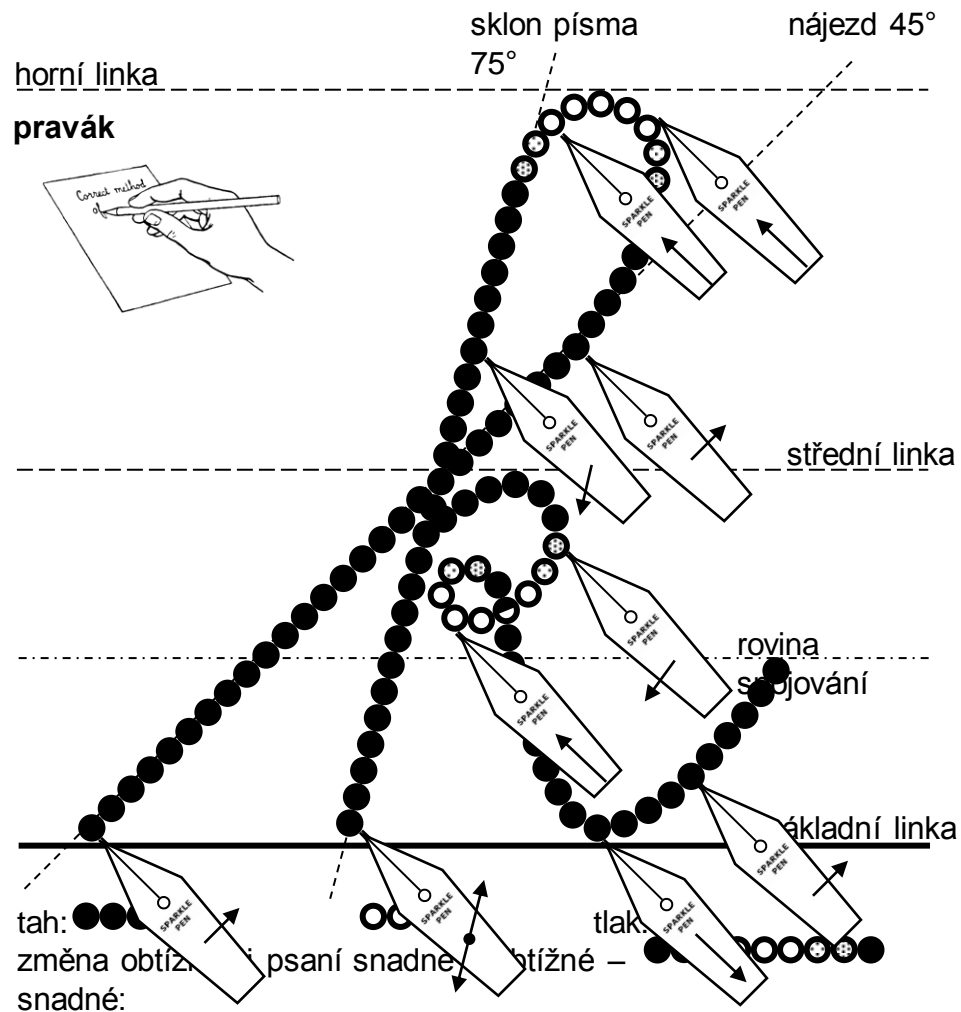
TLAK

vede od středu těla ven křížem; je náročnější, hrnout dá více námahy, psací a kreslicí materiály se vzpírají.

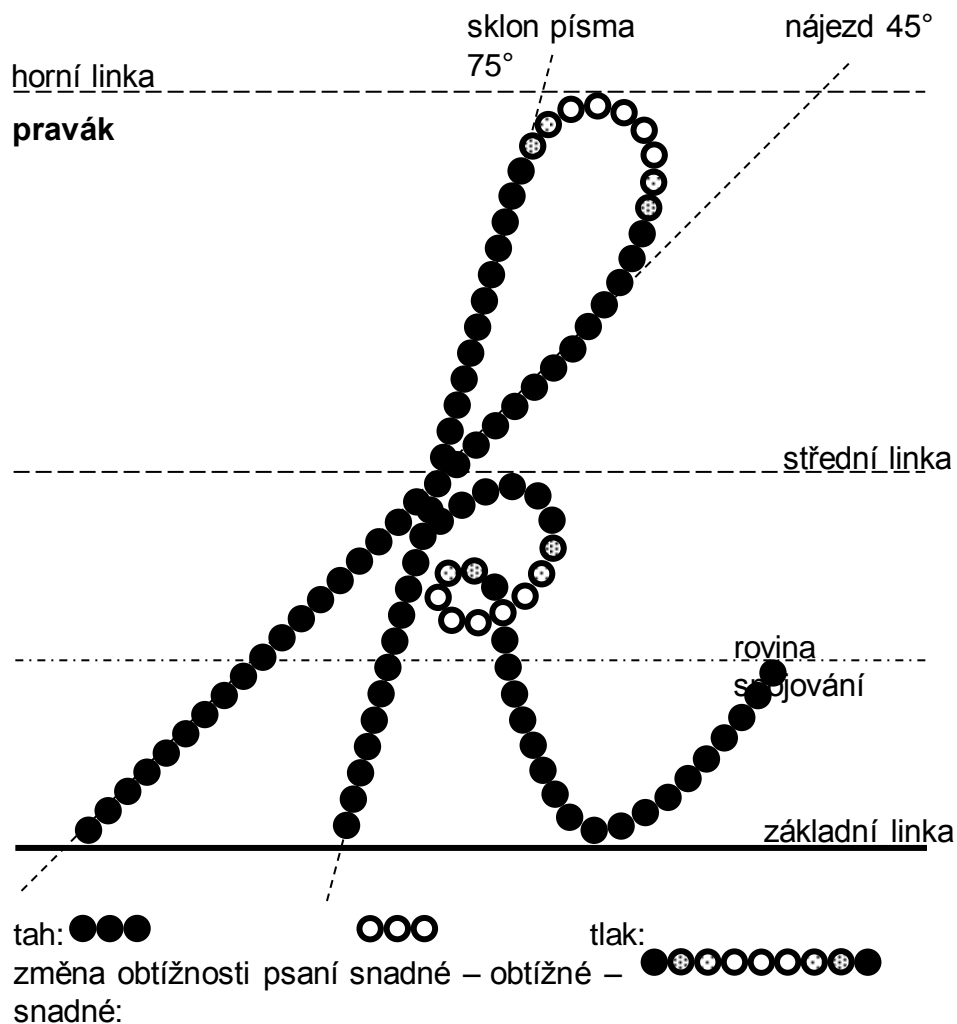

Rozbor poměru tahu a tlaku při psaní

- ▶ pro rozbor jsem vybral malé psací písmeno k, protože při nác-viku je z malé abecedy nejtěžší, jak se shodují učitelé 1. tříd
- ▶ při pootočení papíru/sešitu mírně vlevo vychází pohyb ruky při psaní ze zápěstí ve směru nejpřirozenějších pohybů, které umož-ňuje zápěstí - od tohoto pohybu je odvozen sklon písma
- ▶ písmo ubíhá zleva doprava tak, aby pravák mohl paži přitaho-vat ve „směru od středu těla ven“ - tento pohyb je přirozený a lépe koordinovaný než pohyb od středu těla od sebe křížem
- ▶ pilovitým posunem zleva doprava a seshora dolů vzniká text
- ▶ ▶ ▶ pro pochopení podstaty motoriky ruky je znalost těchto pohybů **nezbytně nutná!**

Pohyb pera při psaní - pravák: šipky uvnitř pera naznačují jeho momentální pohyb. Černé body naznačují snadný tah, bílé body pak místa psaní tlakem, který je obtížný.

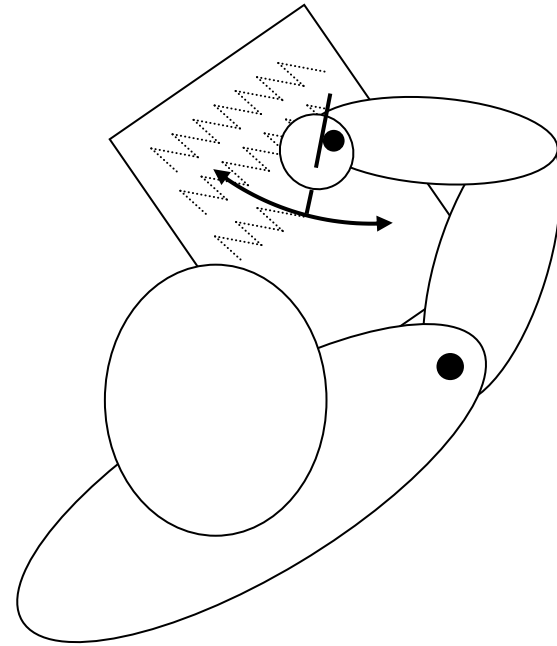
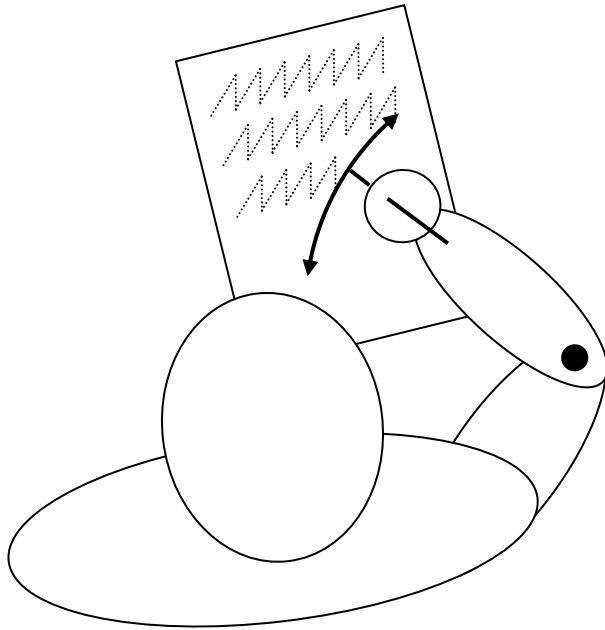

Poměr délky tahu a tlaku při psaní písmene k s celým náběhem - pravák

Stupeň obtížnosti	Počet bodů	Procentuální vyjádření
Snadné	95	84,10 %
Mírně obtížné	4	3,53 %
Více obtížné	4	3,53 %
Obtížné	10	8,84 %
Celkem	113	100 %

Obtížná a snadná místa písmene k při psaní pravákem: v tabulce je vyčíslen poměr mezi tahem a tlakem v %. Za povšimnutí stojí, že i u obtížně psaného písmene je snadně psané stopy 84 %!

Jak píší praváci?

- ▶ ve směru nejvýhodnějšího pohybu, tedy kyvného pohybu od středu těla ven, vnějším i vnitřním obloukem (obr. vlevo)
- ▶ přesto 30 % praváků ve skutečnosti píše opačným sklonem (kolmo 8%, mírně vlevo 14%, vlevo 8,5 %) (obr. vpravo)

Levák a psaní - dolní metoda metody psaní leváků

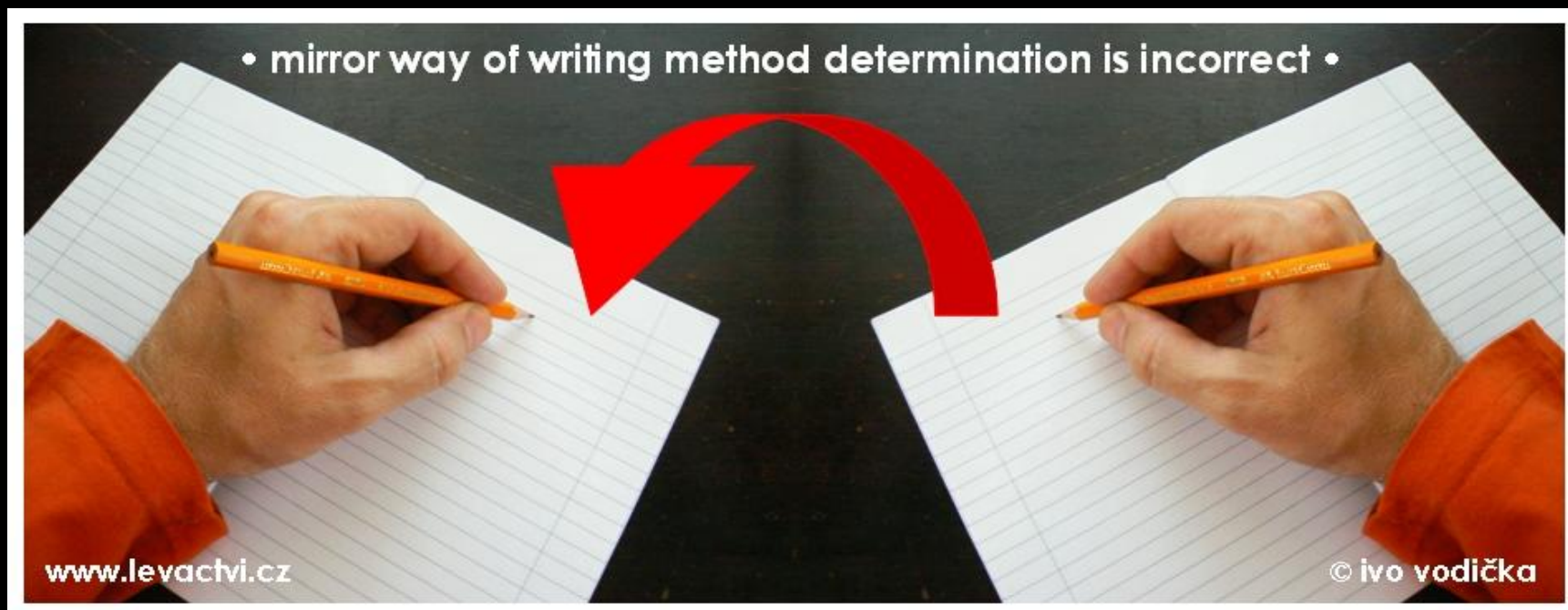
Knihy, které leváky při psaní nasměrovaly

- ▶ Left handed writing instruction manual. Američana Warrena H. Gardnera z roku 1945 poprvé popisuje metodu dolního psaní, ale příručka **Teaching left-handed children** skotské pedagožky Margaret Macdonald Clark (1957) ji rychle rozšířila v evropských školských systémech
- ▶ toto pojetí převládlo a ve školní praxi je při nácviu psaní používáno dodnes ve všech zemích, kde jsou leváci akceptováni a kde píší levou rukou
- ▶ **z této knihy** nějakou zprostředkovanou cestou vychází i náš prof. Miloš Sovák, zakladatel problematiky leváků, a všichni jeho žáci a následovníci
  - ▶ ▶ ▶ není bez zajímavosti, že v Sovák tuto knihu jako zdroj neuvádí, ale používá z ní několik vyobrazení – v popiskách **píše o autorce v mužském rodě!**

Když praváci přišli na to, že leváctví není vada nebo nemoc a začali leváky brát takové, jací jsou, zamysleli se v polovině minulého století nad tím, jak učit leváky psát.

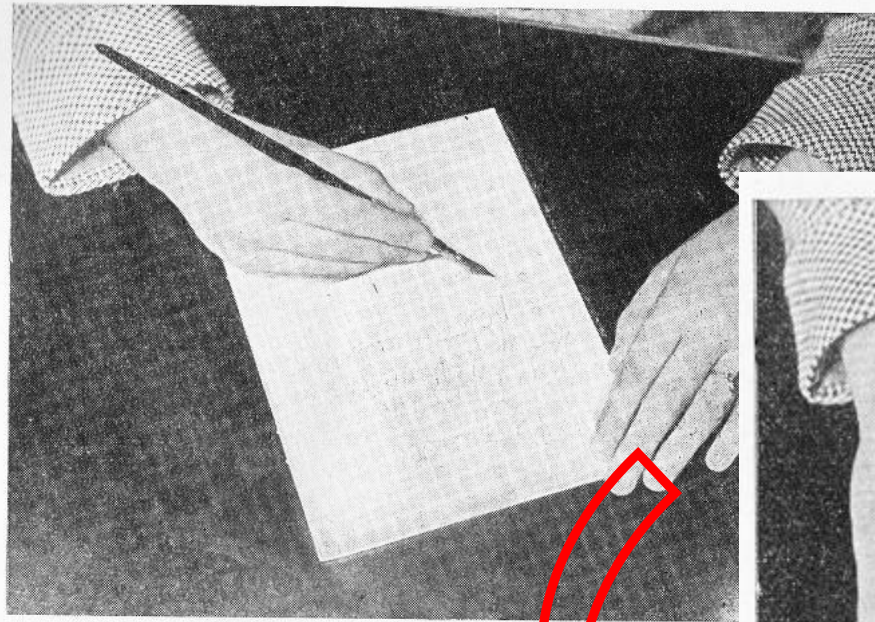
Protože do té doby žádní leváci nesměli psát levou rukou, nebylo možno vyjít ze zkušenosti. Praváci tedy usoudili, že levá ruka se má při psaní pohybovat stejně jako pravá a pohyb levé ruky pouze **stranově převrátili**.

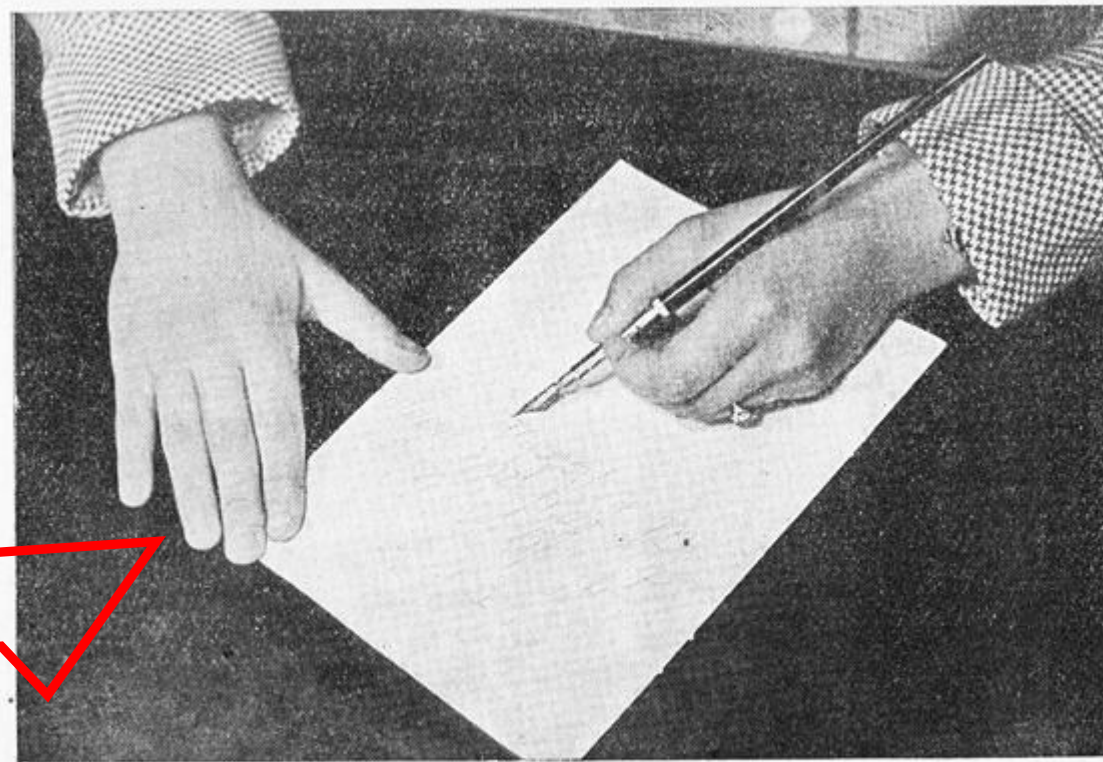

Správná poloha papíru a správné držení náčiní při psaní levou rukou (Podle M. M. Clarka)

Tento způsob psaní je ve většině dosavadních příruček uváděn jako ten správný, ale má to háček. Nikdo z metodiků způsob neobhájí, ani nevysvětluje - vychází se z toho, že to prostě je tak!

12a. Pravák píšící pravou rukou

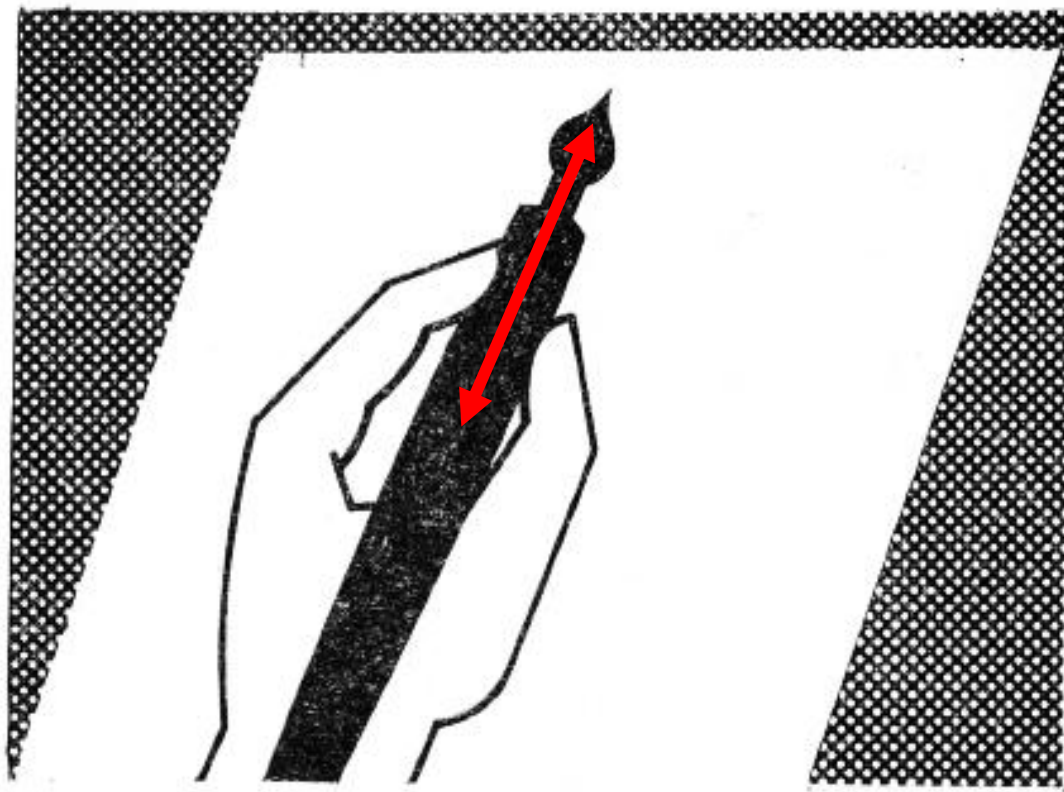
12b. Levák píšící levou rukou

Pravák a jeho zrcadlově převrácená podoba - dolní levák
(M. Sovák, *Výchovné problémy leváctví*, str. 69 a 70)

Podstata metody dolního psaní pro leváky

- ▶ když metodikové psaní usoudili, že leváci mají právo psát levou rukou, skutečně vymysleli metodu psaní pro leváky
- ▶ pravákovy pohyby při psaní i rozmístění pracoviště pouze zrcadlově převrátili, protože byli a jsou přesvědčeni, že levá a pravá ruka při psaní vykonávají stejné činnosti
- ▶ hned od zavedení této metodiky se jí leváci vzpírají, protože jim v mnoha ohledech nevyhovuje
- ▶ přesto k tomu metodika dolního psaní nepřihlíží
- ▶ ▶ ▶ navíc byla vybudována přesvědčovací a donucovací argumentace s tím, že jiná cesta neexistuje

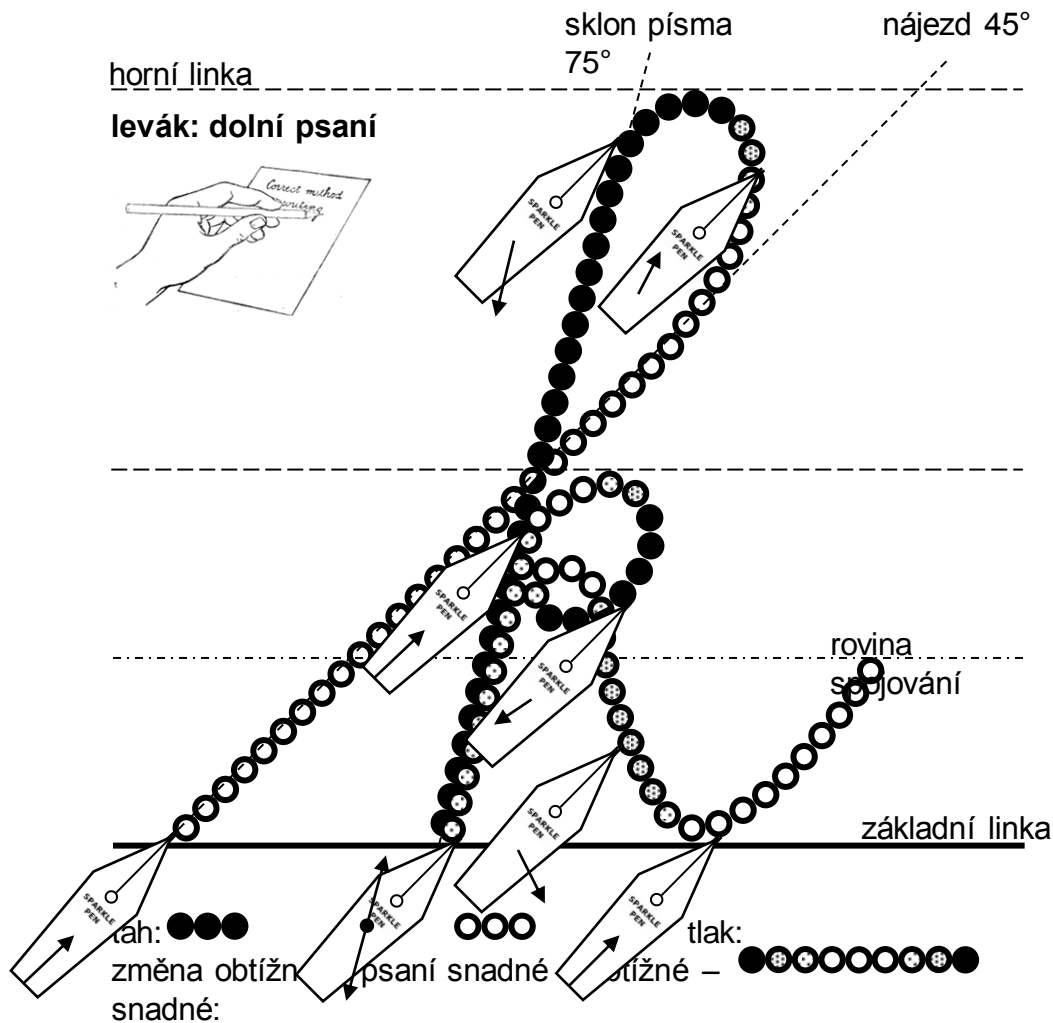

Správné držení pera

Z tohoto instruktážního nákresu je vidět, že levák při psaní musí pohybovat celým předloktím vpřed a vzad a že zápěstí je strnulé (Sovák, *Výchova leváků v rodině*, 1971).

Pohyb paže vpřed a vzad přes osu těla je velmi obtížné a nepříjemné - leváci se od něj tak odklánějí samovolně.

Poměr délky tahu a tlaku při psaní písmene k s celým náběhem: pravák - dolní levák

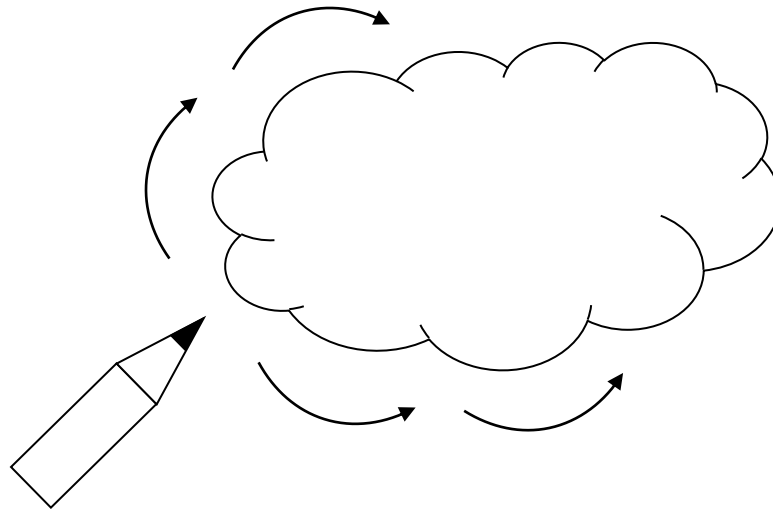
Stupeň obtížnosti	Počet bodů pravák	Počet bodů dolní levák
Snadné	95	38
Mírně obtížné	4	10
Více obtížné	4	18
Obtížné	10	47
Celkem	113	113

Poměr tahu a tlaku při psaní je nevýhodný.

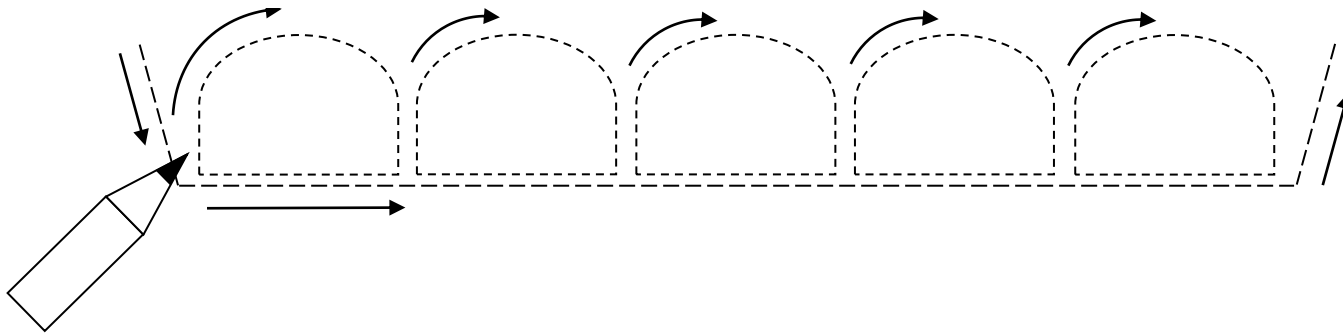
Takto se pohybuje pero při psaní dolní metodou - levák strká psací prostředek před sebou přes osu těla.

Obtáhni pastelkou mrak podle vyznačeného směru:

Víš, jak nakreslit buchty na pekáči?

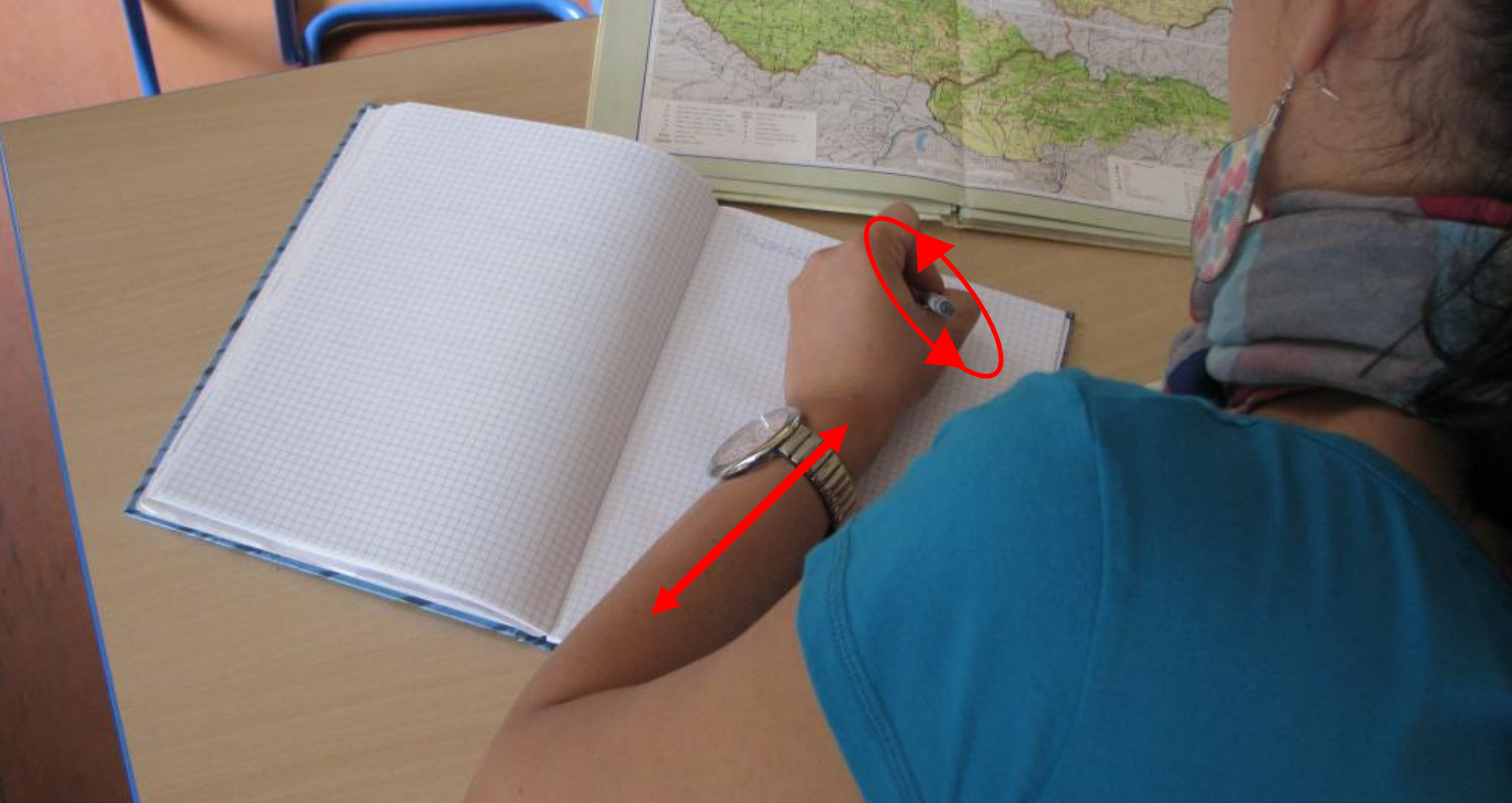
Princip skrytého nácviku dolního psaní v předškolní výchově, často doporučovaného při psaní vestoje u tabule, což je pro leváky obzvláště traumatizující. Levákům se na tabuli píše špatně a jejich písmo je často nevyrovnané!

Obtíže spojené s metodou dolního psaní

- ▶ už před zavedením metody dolního psaní ve školách psali někteří leváci jinak, nebyl na to však brán zřetel
- ▶ v samém počátku zavádění dolního psaní jsou si autoři vědomi, že ji přijímají jen někteří leváci a spolu s vysvětlením metody dolní rovnou zakazují jiné varianty – nikde však nezdůvodňují proč
- ▶ dolní metoda psaní je v zásadě postavena pouze na víře, že je správná
- ▶ ▶ ▶ někteří pedagogové si však uvědomili, že metoda je problematická, naznačují to, ale řešení této otázky zatím neznají – takto na to upozorňuje náš F. Synek (Záhady levorukosti) i J. M. Healey (Leváci a jejich výchova)

Další obtíže spojené s dolním psaním:

- ▶ pohyb při psaní vychází pouze z posunu paže a předloktí dopředu a zpět, nemá se využívat pohybu ze zápěstí – tento pohyb je méně koordinovatelný než pohyby ze zápěstí
- ▶ zápěstí je strnulé
- ▶ není vidět do právě psaného písma, což nutí stočit ruku nad písmo, čímž vzniká nejobtížnější a nejhorší způsob psaní, kdy se levák za písmem otáčí celým tělem vpravo (nazývaný „drápovitý úchop“ v pravém slova smyslu)
- ▶ dolní leváci převracejí písmo, aby mohli psát ze zápěstí, při psaní podškrabují, čímž vzniká tzv. hroší písmo
- ▶ dolní levák si při uzpůsobení svého pracoviště směrem vpravo překáží se spolužákem vlevo

Dolní levák nakonec kompenzuje své obtíže tím, že pohyb vede částečně ve směru dopředu dozadu a zároveň ze zápěstí, čímž se mu změní sklon a charakter písma. Takto to řeší i levačka na fotografii.

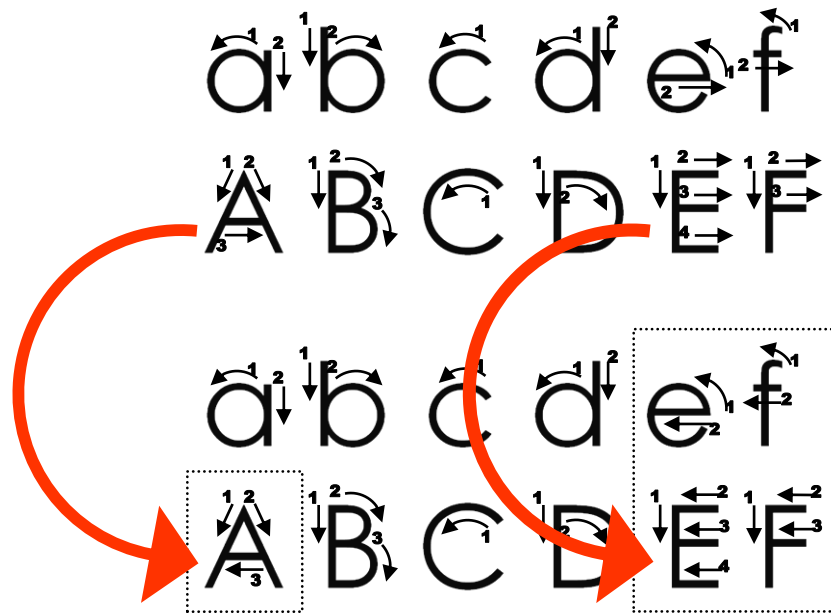
Dolní levák má jinak uzpůsobené pracoviště – protože sedí v levé části lavice, sešit a předloha je orientována jiným směrem, a tak si stejně nakonec se sousedem překáží. Najít dva dolní leváky, kteří chtějí sedět spolu, je téměř nemožné.

Písma a pomůcky na psaní pro leváky

- ▶ někteří metodikové psaní a samotní učitelé si všimli, že leváci dolním způsobem neradi píší a snažili se levákům v něčem vyjít vstříc
- ▶ téměř všichni jsou si vědomi, že leváci musí takto psací prostředek před sebou tlačit, strkat a že levákům by se snadněji psalo zprava doleva
- ▶ proto navrhuji různá řešení - písma pro leváky, speciální písanky a pera pro leváky
  - ▶ ▶ ▶ přesto leváci tyto věci používají jen velmi zřídka, protože v zásadě jejich problém neřeší

V některých anglosaských zemích se píše nespojitým, nelineárním písmem, které napodobuje písmo tištěné. Pro leváky jsou připraveny abecedy s některými výhodnějšími tahy zprava doleva.

Ukázka podstaty vytvoření písma pro dolní leváky - vodorovné tahy zleva doprava jsou nahrazeny psaním v opačném směru.

Je ovšem potřeba říci, že takových tahů je jen velmi málo a vůbec neřeší problém tahu a tlaku při psaní!

Ve spojitém písmu, kterým píšeme my, takové změny směru nejdou uskutečnit vůbec. Touto málo produktivní cestou se vydalo i nově zaváděné písmo ComeniaScript. Pokud leváci píší horním způsobem, úpravy písma nepotřebují!

Levák a psaní - horní metoda metody psaní leváků

V běžném životě však leváci píší dolním psaním stále méně. Od roku 1967 jsou učitelé školeni, vyšly spousty učebnic a příruček, jak leváci mají psát dolní metodou, a přesto nakonec leváci píší jinak. Proč?

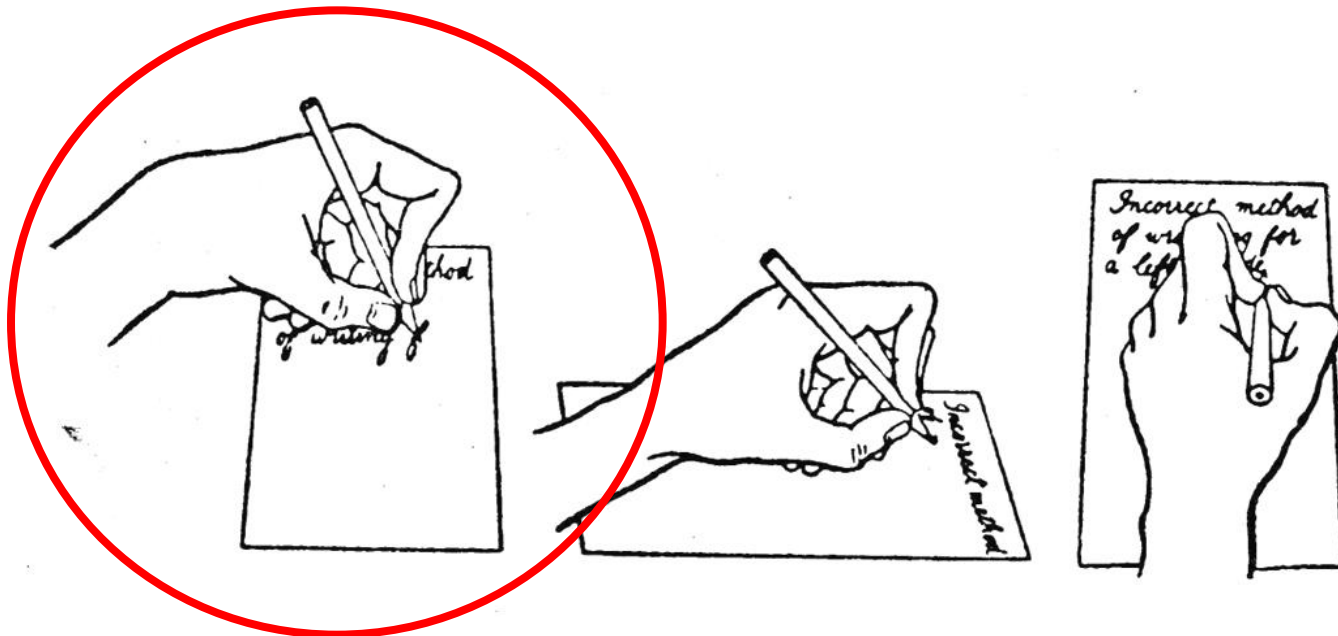
Počet žáků píšících levou rukou horním a dolním psaním

počet dotazovaných žáků na vybraných základních a středních školách v Ústeckém a Libereckém kraji	z toho leváci celkem	 leváci píšící horním psaním	 leváci píšící dolním psaním
3403	330	203	127
	9,7 %	61,51 %	38,49 %

11a. Nesprávné psaní levou rukou

M. Sovák (Výchovné problémy leváctví) se hned od samého počátku prosazování dolní metody vymezuje proti hornímu psaní, z čehož vyplývá, že leváci k tomuto způsobu psaní inklinovali i přes jeho zákaz.

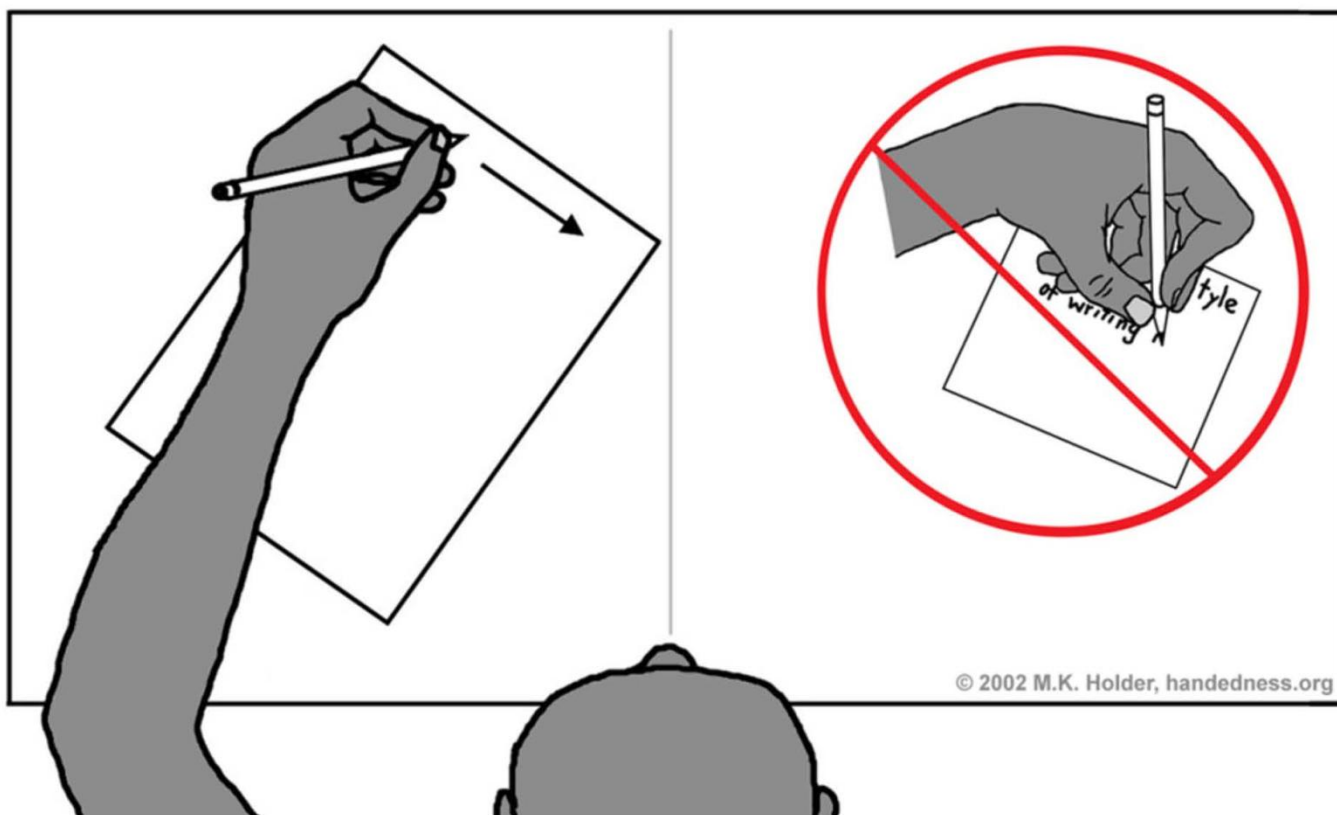

Nesprávná poloha papíru a nesprávné držení náčiní při psaní levou rukou (Podle M. M. Clarka)

První způsob je v odborné literatuře nazýván crabslaw (krabí klepeto), hooked writing (hákovité psaní) nebo overwriting (horní způsob psaní), u nás tzv. „drápovitý úchop“.

Moc dobře to nezní, že? Jenže leváci tak vesele píší, jakmile se vymaní z dozoru!

Jeden z mnohých současných propagačních materiálů o metodice psaní leváků, který předepisuje dolní psaní.

((c) 2003 Handedness Research Institute, handedness.org, Indiana, USA)

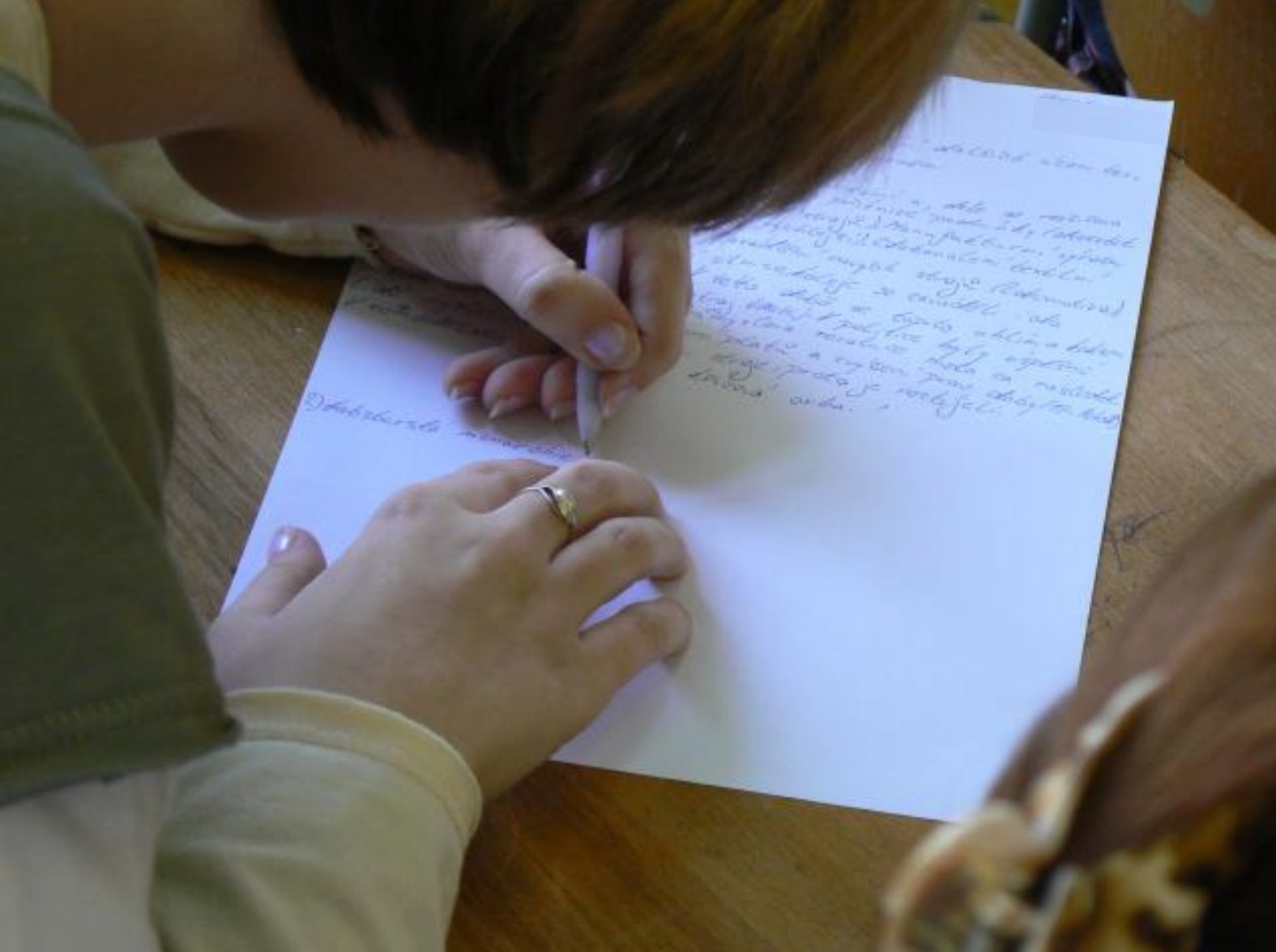

G. H. W. Bush (starší) si dělá levou rukou letové poznámky v kabině TBM Avenger v době 2. světové války, tedy ještě z doby před zavedením psaní levou rukou.

Zcela výrazná je poloha levé ruky s horním způsobem psaní.

Barack Obama při podepisování smlouvy - typický levák s horním způsobem psaní.

Typická pozice horního leváka při psaní - takto si horní levák vidí do právě psaného písma.

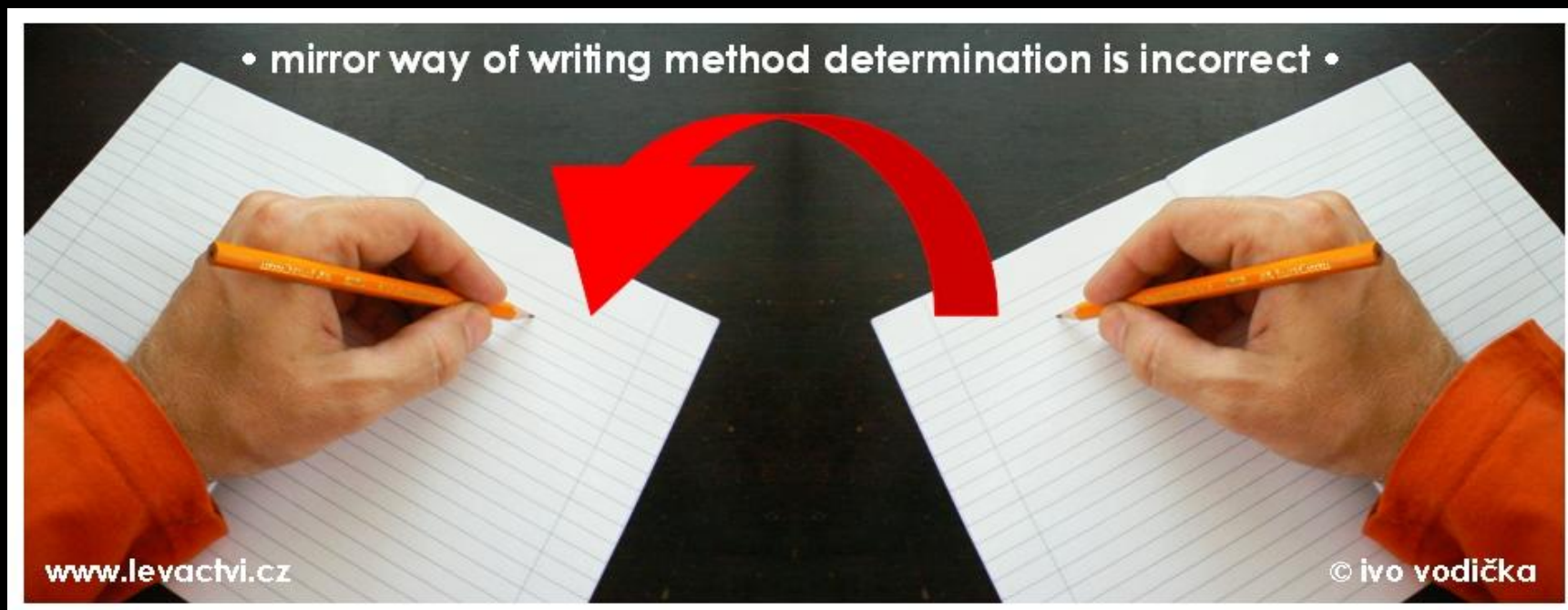

Horní psaní zajistí žákovi levákovi stejný rukopis s obvyklým sklonem písma – učiteli možnost hodnotit leváky stejně jako praváky.

Když praváci přišli na to, že leváctví není vada nebo nemoc a začali leváky brát takové, jací jsou, zamysleli se v polovině minulého století nad tím, jak učit leváky psát.

Protože do té doby žádní leváci nesměli psát levou rukou, nebylo možno vyjít ze zkušenosti. Praváci tedy usoudili, že levá ruka se má při psaní pohybovat stejně jako pravá a pohyb levé ruky pouze **stranově převrátili**.

Metodikové psaní si neuvědomili, že písmo, kterým píšeme, je vytvořeno tak, aby praváci psali co nejvíce tahem, leváka to nutí psát **proti srsti**, což je pro něj velmi obtížné.

Levák tlačí pero před sebou a takhle si skrývá právě napsané!

Metoda dolního psaní (podle současného pojetí).

převrácený úchop

Nejobtížnější a zároveň nejhorší způsob, kterým se levák snaží kompenzovat **obtíže dolního psaní**: aby viděl do písma a psalo se mu snadněji tahem, převrátí pero tak, aby jím táhnul, ale ponechává si pootočení sešitu směrem doprava podle původní metodiky.

Víte, že současné školní spojité písmo umožňuje to, že kolem 90% délky psané stopy v běžném textu píší praváci tahem?

pravák táhne

levák tlačí

Leváci, kteří píší podle současné metodiky tzv. **dolního psaní**, musí psát převážně **tlakem**, protože píší z opačného směru!

Z průzkumů na českých základních a středních školách vyplývá, že většina leváků píše jinak, než uvádí metodika.

Je to proto, že při psaní pravorukého písma to leváky intuitivně **nutí využívat tahů**, jakými píší praváci, neboť pro leváky je nevhodné psát pouhým zrcadlově převráceným uspořádáním pracoviště a polohy ruky vzhledem k pravákům.

metoda horní psaní - drápání

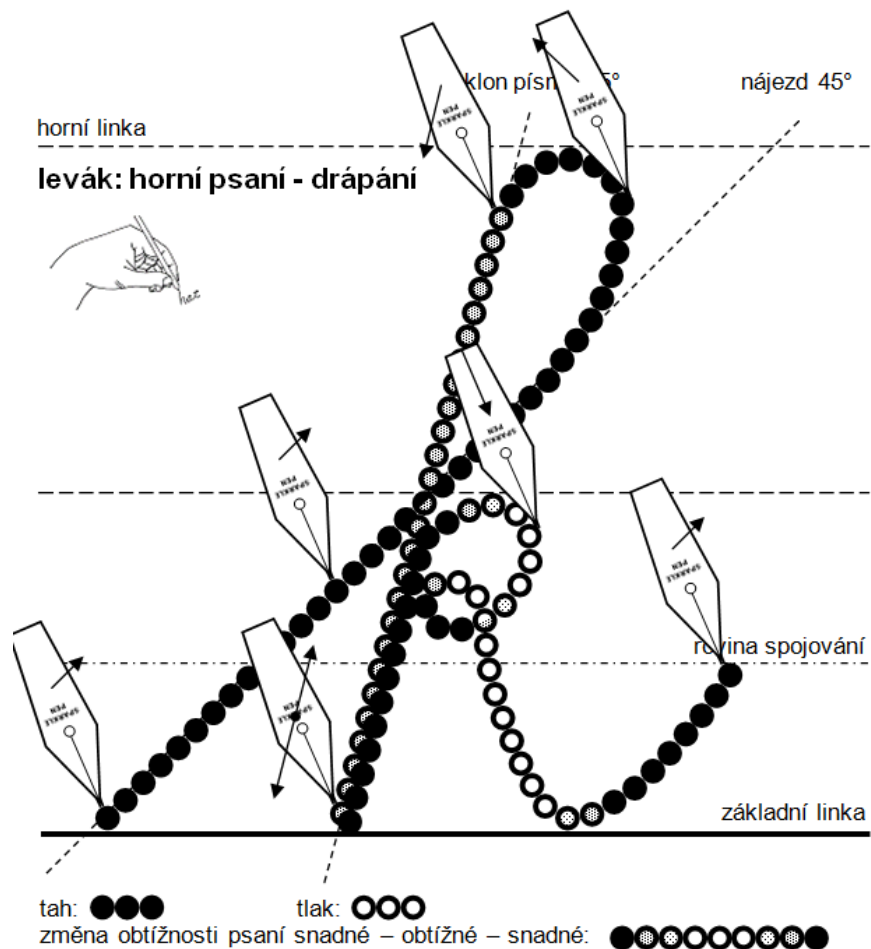

Leváci, které učitelé nechávají psát vlastním způsobem, píší **horním psaním**, tzv. **drápáním**, protože je pro ně jednodušší a většina leváků k němu nakonec postupně přejde. Leváci se tak totiž při psaní nejlépe přiblíží pozici, kterou při psaní využívají praváci.

metoda horního psaní

Na fotografii je vidět, že **horní psaní** je skutečným zrcadlovým převrácením pozice psaní. Vlevo je ruka praváka a v zrcadle pod úhlem 75° , tedy v obvyklém sklonu písma, se zobrazuje pozice horního psaní leváků.

Poměr délky tahu a tlaku při psaní písmene k s celým náběhem (vyjádřeno počtem bodů v nákrese z celkových 113)

	pravák	horní levák	dolní levák
● Snadné	95	65	38
● Mírně obtížné	4	30	10
● Více obtížné	4	3	18
○ Obtížné	10	15	47
Celkem	113	113	113

Zobrazení podílu tahu a tlaku při psaní písmene „k“ spojitým písmem psaným leváky horním způsobem psaní ve srovnání s praváky a leváky dolními. Za povšimnutí stojí to, že délka stopy obtížně psané se významně zkrátila a přesunula se do roviny snadné a mírně obtížné, velmi podobně ve shodě s praváky.

pravák

Encyklopedia

levák: horní
psaní - drápání

Encyklopedia

levák: dolní
psaní

Encyklopedia

Vezmete-li do ruky plochý fix, písmo se rázem změní.
Poznáte, který způsob levákova psaní se nejvíce blíží
obrazu pravákova písma? Zkusíte si to napsat také?

7.) $P(x), P(y)$ pod jakej uhlou
 a tycny ke grafu
 8.) asymptoty

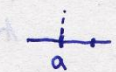
Okoli

$\forall a \in \mathbb{R} \forall \epsilon \in \mathbb{R}^+ : U_\epsilon(a) = \{x \in \mathbb{R} : |x - a| < \epsilon\}$
 n okoli bodu a

Prustemovci r okoli bodu a

$\forall a \in \mathbb{R} \forall \epsilon \in \mathbb{R}^+ : \bar{U}_\epsilon(a) = \{x \in \mathbb{R} : 0 < x - a < \epsilon\}$

Bravi n okoli bodu a

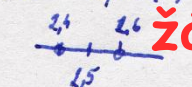

$U_\epsilon^+(a) = \{x \in \mathbb{R} : x - a < \epsilon\}$

Leve n okoli bodu a

$U_\epsilon^-(a) = \{x \in \mathbb{R} : a - x < \epsilon\}$

$U_{0,1}(2,5) = (2,4; 2,6) = \{x \in \mathbb{R} : |x - 2,5| < 0,1\}$

$U_{0,01}(2,5) = (2,49; 2,51) = \{x \in \mathbb{R} : |x - 2,5| < 0,01\}$

19. listopadu
 kobylka lucni; do Pribyslavi;
 novy prilysek; bilil bys, kbile
 vybika; sbytek plátna, pari bysna;
 neznamá by los; dlouhý bič;
 rozbité hodiny; dětské nádobíčko;
 starobylá srubka; sbytečná o-
 sárka; sbíráme byliny; prohraná
 bitva; lehké rívobyli; dobrá nabídka
 nabídka vařičova

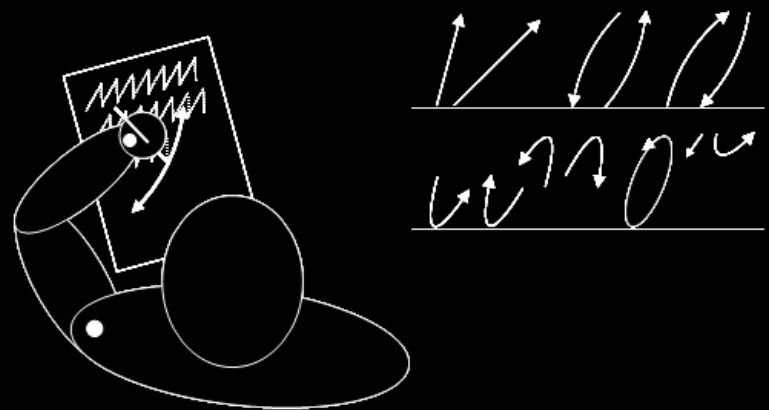
Velmi pěkný úkol. Chválím

$K = (-9, -3)$
 $(1) = (-2, 4)$
 $U_3(1) = \bigcup_{x \in \mathbb{R}} (-2, 4) \cup (1, 4)$
 $= \mathbb{R} \setminus \{x - \frac{1}{2} | < 2,5\}$
 $2,5 = U_{1,5}(2,5) \cup \{-1, 4\}$
lactinac bodi
 $\frac{x^2-4}{x-2} = x+2$
 $\lim_{x \rightarrow 2} \frac{x^2-4}{x-2} = 4$
 $\Leftrightarrow \forall U_\epsilon(a) \exists U_\delta(a) \forall x \in U_\delta(a) : f(x) \in U_\epsilon(a)$
 bodi a funkce f
 $\forall \epsilon > 0 \exists \delta > 0 \forall x \in \mathbb{R} : 0 < |x - a| < \delta : f(x) \in U_\epsilon(a)$
 $\exists U_\delta(a) \forall x \in U_\delta(a) : \left| \frac{x^2-4}{x-2} - 4 \right| < \epsilon$

Písmo horního leváka v 2. třídě základní školy (2001) a téhož žáka v 3. ročníku střední školy (2012).

Jak psát horním způsobem psaní?

- ▶ papír je v levé části od osy těla, levým horním rohem dolů
- ▶ tužka nebo pero je uchopeno tzv. špetkovým úchopem
- ▶ ruka se mírně stáčí nad papírem
- ▶ tahy jsou vedeny kyvným pohybem ze zápěstí
- ▶ ruka klouže po papíře posledními články malíčku

Výhody horního psaní:

- ▶ pero, tužka nebo štětec jsou taženy
- ▶ stopa písma je vyrovnanější, ladnější, snazší
- ▶ písmo odpovídá podobě psané pravákem
- ▶ levák si vidí do právě psaného písma
- ▶ písmo se při psaní nerozmazává

- ▶ není potřeba speciálních plnicích per s hroty pro leváky
- ▶ není potřeba zvláštních pracovních postupů při nácviku
- ▶ není potřeba speciálních abeced pro leváky

- ▶ levák se rychleji vyrovnává s pracovním tempem třídy
- ▶ lépe zapadá do kolektivu

- ▶ ▶ ▶ ... je spokojenější, klidnější a šťastnější!

Je toho málo?

Horní způsob psaní, tedy drápání, je levákům bližší.

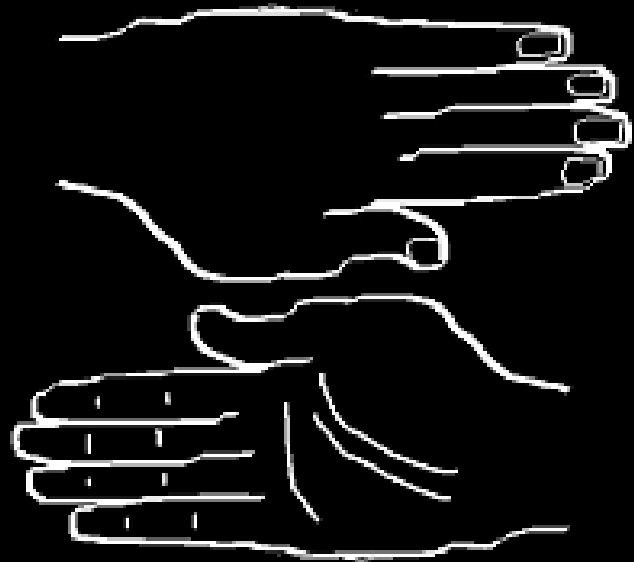

Shrneme-li všechny zásadní argumenty pro stanovení nejnázšího způsobu psaní leváků do koncentrovaného vyjádření, získáme poučku, kterou jsem nazval **levácký imperativ**:

Vodičkův levácký imperativ:

- 1) pamatuj, že nejsi pravákův zrcadlový obraz
- 2) máš právo využít stejných výhod při psaní jako pravák
- 3) ruku stáčeš v nejvýhodnějším směru zamýšleného tahu
- 4) piš co nejvíce ve směru tahu, omezuj tlak
- 5) piš horním způsobem, drápej!

Leváci mají přece
na stejném místě
jako praváci!

Levák a psaní - psací náčiní metody psaní leváků

Z tohoto principu vychází i plnicí pero pro leváky: hrot je uzpůsoben pro leváky s dolním psaním, je mírně zešikmen vpravo a označen písmenem L (left).

Plnicí pera pro leváky

- ▶▶▶ plnicí pera jsou ideálním psacím prostředkem pro nácvik psaní i pro psaní dlouhých záznamů
- ▶ plnicí pero je vývojový následovník husího brku a ocelového perka v násadce - pro ně bylo školní spojitě písmo vyvinuto
- ▶ výhodou plnicího pera je přesně ukotvený hrot snadný pohyb po papíře po kapičce inkoustu, tzv. mokré psaní
- ▶ nevýhodou je vyšší pořizovací cena kvalitního pera a nutnost se o něj starat, získáme však vyšší komfort při psaní
- ▶▶▶ musíme vědět, že plnicími pery v nižších cenách se dá psát jen velmi obtížně, nebo vůbec - výrobci se snaží požadavkům školy a rodičů nízkou cenou na úkor kvality

Hrot plnicího pera pro dolního leváka s návarkem z tvrdokovu ze-
šikmený pro náklon pera (vpravo). Hrot u nejlevnějšího pera - jen
zmáčknutý plech; vpravo detail hran. Jak takové pero může psát?

Plnicí pero pro leváky píšící dolním způsobem (značení na hrotu L), úchop násadky je tomto případě univerzální.

Plnicí pero pro leváky na
případě je však tvarován
univerzální

těle (značené písmenem L); v tomto
pro leváky jen úchop - hrot pera je

Druhy plnicích per pro leváky:

▶ plnicí pera pro leváky jsou trojího typu:

1) s hrotem pera tvarovaným pro leváky s dolním způsobem psaní (metoda M. M. Clarkové a u nás M. Sováka a dalších) - způsob úchopu je jen stranově obrácený ve srovnání s pravákem

2) pero pouze s úchopem tvarovaným pro levákovy prsty

3) kombinace hrotu pro dolní leváky a tvarováním pro prsty levé ruky

▶ ▶ ▶ leváci s horním způsobem psaní takováto pera nepotřebují, protože používají variantu pro praváky.

Pero však nesmí mít tvarovaný úchop pro prsty pravé ruky - levou rukou se pak nedá držet!!!

Horní levák při psaní, zde ovšem s kuličkovou tužkou. Horní poloha ruky vede hrot tahem ve směru psaní, ale stranově obráceně ve srovnání s pravákem.

Leváci horní píší vždy perem pro praváky s kulatým návarkem z tvrdokovu, ale pozor na případné tvarování úchopu!

Při pořizování plnicího pera tak musíme vědět, jak levák skutečně píše, protože levák s horním psaním nenapíše perem pro dolní leváky vůbec nic!

Je to totiž stejné, jako by takovým perem psal pravák!

Pro nácvik písma volíme raději hrot se širší stopou!

Plnicí pero s navařenou kuličkou z tvrdokovu - určeno všem pisařům, protože každý si sepíše po čase kuličku na „svou stranu“ - pero však nelze zapůjčovat kvůli sepsání hrotu individuálním náklonem.

Dvě místa, kde lze obvykle najít značení šířky hrotu:

B - bold - silná stopa, M - medium - střední stopa

F - fine - slabá stopa, XF - extra fine - velmi slabá stopa

Kvalitní perko s univerzálním hrotem s návarkem z tvrdokovu: značková pera se ve variantě L vůbec nevyrábějí - tvarování návarku z tvrdokovu totiž po "zapsání" pera zajišťuje komfortní psaní pravákům i levákům.

Ne každé pero je určeno k dlouhodobému psaní, každé pero má svůj účel: podpisové pero (50 gramů), pero ke psaní pro větší ruku (20 gramů) a pero školní (10 gramů) - zvaženo i s uzavíratkem, které prodlužuje násadku.

Inkoust

- ▶▶▶ zásadní význam pro dlouhodobý provoz plnicího pera má kvalitní inkoust
- ▶ nekvalitní inkoust v peru snadno zasychá, v kapilárním systému nechává krystalky, což nutí na hrot pera tlačit, aby se rozepsalo
- ▶ písaři pak často bouchají perem od stolní desku, aby úderem spustilo inkoust
- ▶ při tom všem jsou nadměrně namáhány „nožičky“, mnohdy se ohnou a hrot se zničí
- ▶▶▶ ... je potřeba koupit kvalitní značkový inkoust s kterým i obyčejná pera píší dlouhodobě dobře. Počáteční investice se v dlouhodobém horizontu vždy vyplatí!

Důležité je vědět, že kvalitní inkoust znamená více než kvalitní pero. Špatným inkoustem se každé pero zničí. Bombičky za pár korun jsou cestou, jak zničit dobře rozepsané pero hned po prázdninách.

Kuličkové tužky, tzv. propisovačky

- ▶▶▶ v současné době jsou nejrozšířenějším psacím prostředkem, protože je velmi dostupná
- ▶ výhodou kuličkové tužky je její pořizovací cena (často zadarmo jako reklamní předmět), životnost náplně, zasouvací mechanismus a celková pohotovost a připravenost psát
- ▶ k nácviku psaní se hodí jen ty nejkvalitnější svým tvarováním, použitou barvicí pastou, ukotvením a velikostí kuličky
- ▶ původně byla určena k vytváření kopií rukopisů přes uhlový papír (tzv. kopírák), pod velkým přitlakem propsala text přes několi kopií
- ▶▶▶ to je však i její hlavní nedostatek - při dlouhodobém psaní svádí k tzv. "těžké ruce", tedy křečovitém držení a následné únavě ruky

Hrot kuličkové tužky: detail kuličky v osazení, osazované kuličky jsou od 0,25 do 0,8 až 1 milimetr, ve speciální výrobě i menší. Pro psaní jsou výhodnější kuličky větší, protože se „neboří do papíru, snadněji kloužou a zanechávají širší stopu.

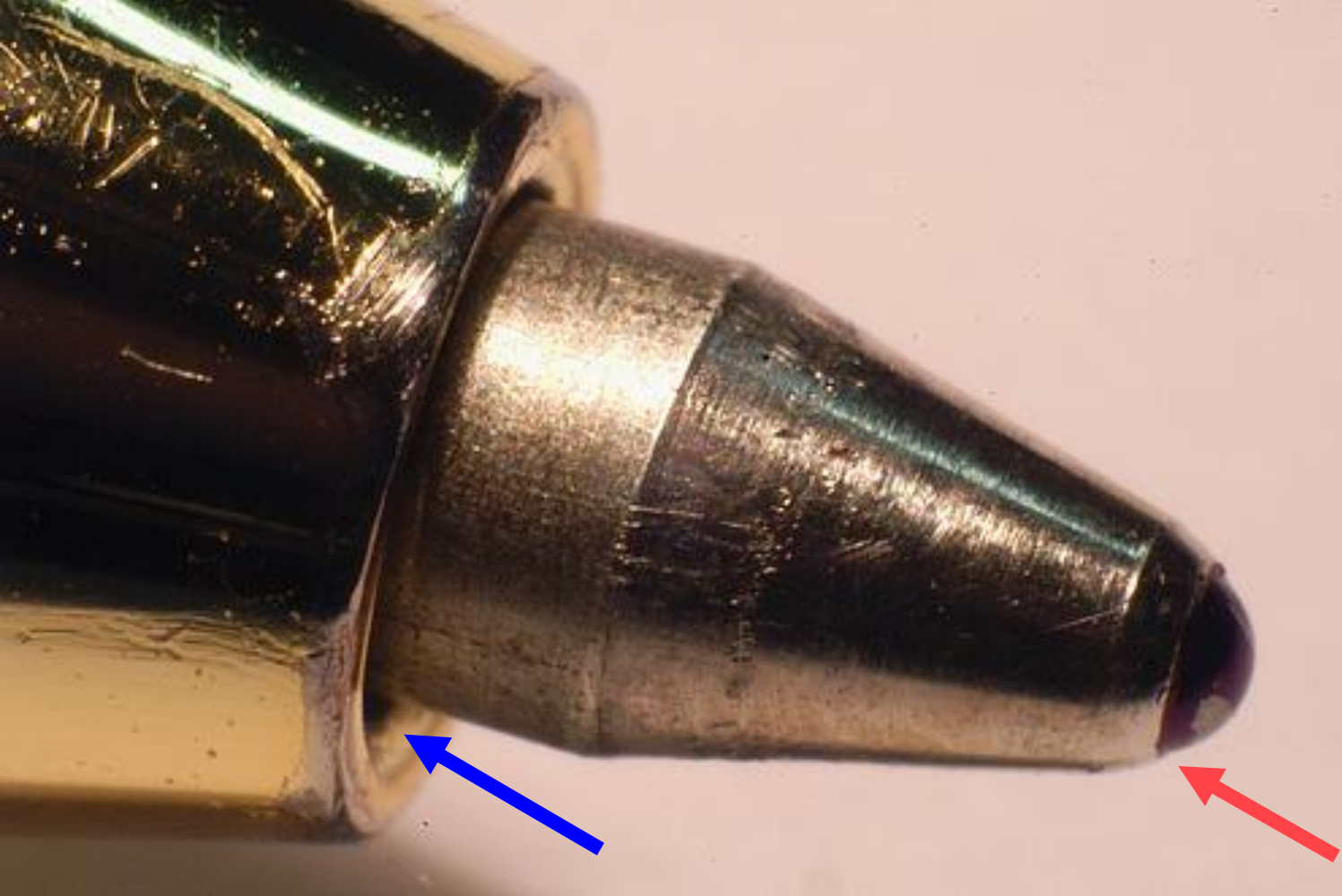

Kuličkové tužky

Kuličková tužka

- ▶▶▶ se hodí hlavně ke krátkodobému psaní
- ▶ nevýhodou kuličkové tužky je nutnost psát s velkým přitlakem, protože barvicí pasta snášená kuličkou je tuhá
- ▶ nevýhodou je často špatně ukotvená kulička v hrotu - leváci především při pohybu proti nabírají ostrým okružím chloupky z papíru - to pak zanechává nečistoty nebo se hrot ucpe
- ▶ nevýhodou je špatně ukotvený hrot, který při rozjezdu ujíždí do stran a jeho pohyb je stranově nevyzpytatelný
- ▶▶▶ kuličková tužka si vynucuje psát tak, aby tužka byla co nejvíce kolmo k rovině psaní, což se přenáší do tzv. pěstičkového úchopu

Vůle v ukotvení hrotu je jeden z nejčastějších nedostatků kuličkových per se zasouvacím mechanismem, týká se to bohužel i tzv. značkových výrobků.

Okružní ukotvení kuličky znesnadňuje psát správným úchopem.

Úchop s palcem přes kuličkovou tužku je způsoben samotnou konstrukcí tohoto psacího prostředku, protože písáče nutí psát co nejvíce kolmo.

Pěstičkový úchop vynucený propisovačkou se projevuje rozkolísaným, kolmým nebo přepadávajícím písmem u praváků i leváků.

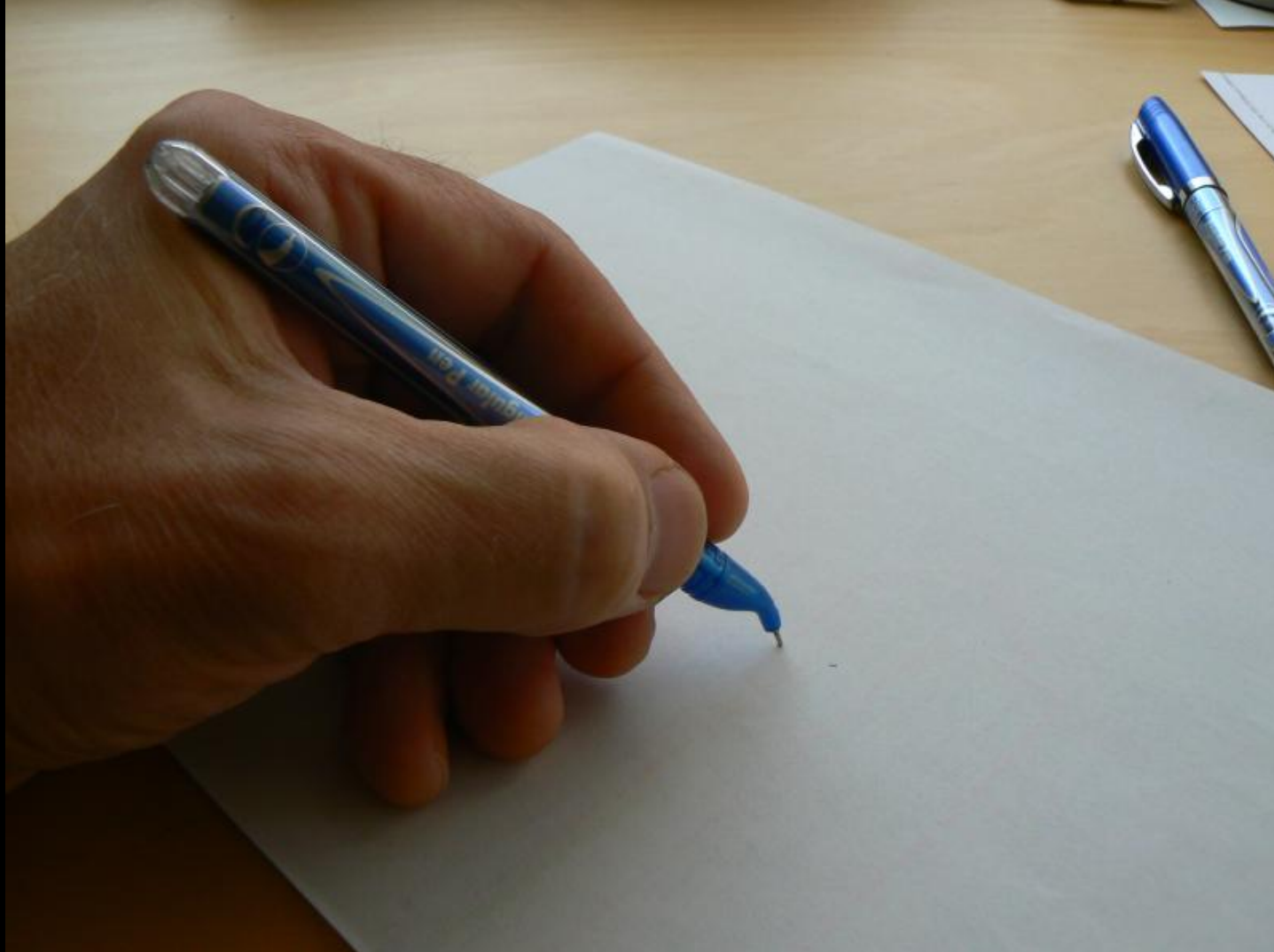

Špetkový úchop s vyšším náklonem psacího prostředku spojuje Visio Pen firmy Maped. Pro nácvik i dlouhodobé psaní je vhodné, problémem všech takovýchto psacích prostředků jsou vyšší pořizovací náklady a závislost na speciálních náplních.

Yoropen s větším zahnutím těla působí poněkud nezvykle, ale je řešením pro skloubení špetkového úchopu a snadným psaním kuličkovým psacím prostředkem. Mnohem dříve tento problém úspěšně řešilo u nás tak velmi oblíbené a rozšířené „čínské pero“.

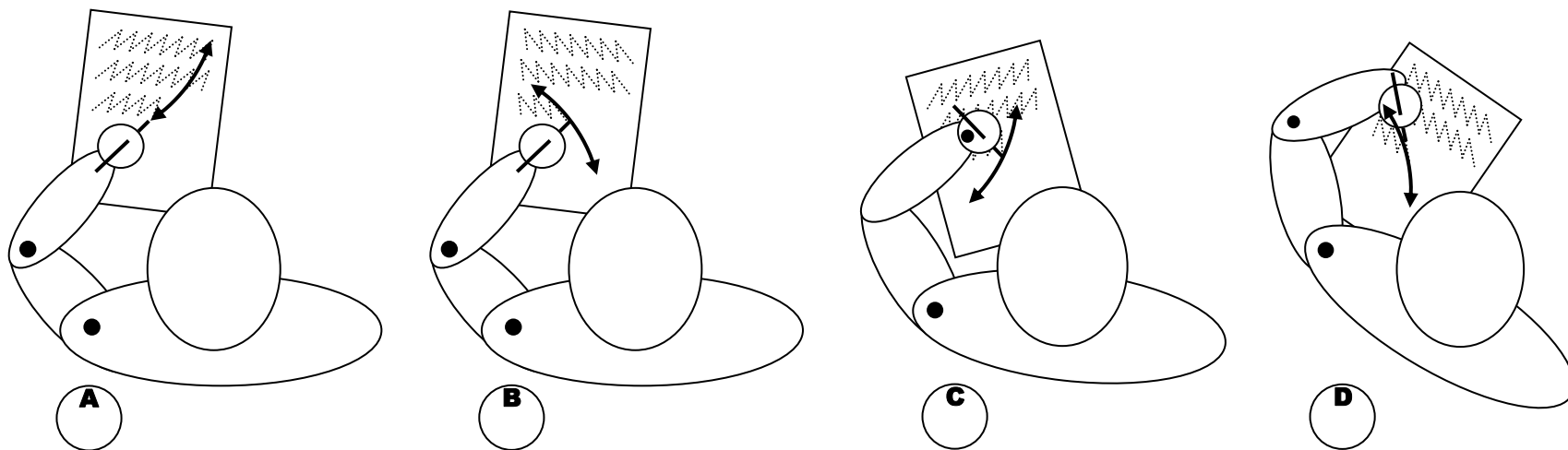
Kuličková tužka se zahnutým hrotem umožňuje psát špetkovým úchopem, ale s hrotem posazeným téměř kolmo. Ne všem však hrot, který není v ose psacího prostředku vyhovuje.

Spíše výjimečná situace - dva leváci v jedné lavici.

Typologie nejčastějších způsobů, jak píší leváci:

A) Levák dolní podle Sovákovy metodiky (Clarková, u nás Sovák, Zelinková a další)

B) Levák dolní s převráceným písmem - východisko z nouze

C) Levák horní s tradičním sklonem písma

D) Levák horní s opačným sklonem papíru jako pozůstatek z původní metodiky pro dolní leváky a vůbec nejhorší způsob psaní (drápovitý úchop v úzkém slova smyslu)

Použitá literatura a informační zdroje:

1. Sovák, Miloš: *Výchova leváků v rodině*, SPN, Praha, 1958 a pozdější vydání
2. Vodička, Ivo: *Nechte leváky drápat*, Portál, Praha, 2008
3. *Vlastní fotografie, skeny rukopisů, kresby a nákresy*

Autorovy DUMy, které jsou věnovány psaní leváků i praváků, psacímu náčiní a školním pomůckám, stejně jako celé problematice leváků a leváctví, můžete postupně stáhnout z www.dumy.cz pod klíčovým slovem „leváci a leváctví“ (<http://dumy.cz/materialy/materialy-podle-autora?autor=743>)

nebo jako celek zabalené do *.zip najednou na:

<http://www.ulozto.cz/xuiBuLTd/vodicka-ivo-levaci-a-levactvi-dumy-2014-zip>

Vodička, Ivo: Nechte leváky drápat, Portál, Praha, 2008

Objasňuje podstatu grafomotoriky levorukého psaní, popisuje základní přístupy leváků k psaní a nově zdůvodňuje nejvýhodnější způsob psaní pro leváky a používání pomůcek pro leváky doma, v mateřské a základní škole.

Učitelům, rodičům a samotným levákům poskytuje praktické rady o psacích a kreslicích prostředcích pro leváky a o jejich použití doma a v mateřské a základní škole. Na základě rozboru písma ve vztahu tahu a tlaku při psaní vysvětluje, proč většina leváků píše jinak, než je doporučeno školní metodikou. Obsahuje vyobrazení způsobů psaní leváků, ukázky rukopisů a fotografie.

Střední škola pedagogická, hotelnictví a služeb, Komenského 3, Litoměřice

ivovodicka@seznam.cz
www.levactvi.cz